

# ВЕБИНАР ТАҚЫРЫБЫ: «**Ашық және жабық топырақтағы заманауи көкөніс шаруашылығы**»



23.06  
2025

Агробиостанция

**Мақсаты:**

Фермерлерді, агрономдарды және көкөніс өсірумен айналысатын мамандарды заманауи агротехнологиялармен, тиімді егіншілік әдістерімен таныстырып, тәжірибе алмасу алаңын ұйымдастыру.

**МІНДЕТТЕРІ: "Получить..." (алу)**

**Заманауи көкөніс шаруашылығына қатысты өзекті ғылыми және тәжірибелік ақпарат алу**

Ашық және жабық топырақ жағдайында көкөніс өсірудің инновациялық тәсілдері мен технологиялары туралы нақты мәліметтер жинақтау.

**Фермерлердің өндірістік қызметін жетілдіруге бағытталған әдістемелік ұсынымдар алу**  
Кәсіби агрономдар мен ғалымдар тарапынан тиімді агротехнологияларды қолдануға арналған нұсқаулар алу.

**Тыңдаушылардың біліктілігін арттыруға арналған оқу-әдістемелік материалдар алу**  
Вебинарлар барысында тәжірибелік нұсқаулықтар, презентациялар мен бейнематериалдар түрінде ресурстар жинау.

**Ауыл шаруашылығы өндірісінде кездесетін мәселелер бойынша кері байланыс алу**  
Фермерлерден нақты сұрақтар мен тәжірибелік мәселелерді жинақтап, оларды шешу жолдарын талдау.

**Өңірлік агроөнеркәсіп субъектілерінің қажеттіліктері мен сұраныстары туралы мәлімет алу**

**Инновацияны енгізу үшін нақты қандай қолдау мен ресурстар қажет екенін айқындау.**

**МІНДЕТТЕРІ** (Дәлелдеуге бағытталған)**1.Заманауи агротехнологиялардың тиімділігін дәлелдеу**

Озық тәжірибелер мен нақты өндірістік көрсеткіштер негізінде жаңа технологиялардың өнімділік пен сапаға әсерін ғылыми тұрғыда негіздеу.

**2.Ашық және жабық топырақтағы көкөніс өсірудің салыстырмалы артықшылықтарын көрсету**

Климаттық, экономикалық және экологиялық факторларды ескере отырып, әр тәсілдің тиімділігін аналитикалық тұрғыда дәлелдеу.

**3.Инновациялық тәсілдердің фермерлік шаруашылықтардың тұрақтылығына әсерін көрсету**

Заманауи шешімдердің табыстылыққа, ресурстарды үнемдеуге және нарыққа шығу мүмкіндіктеріне әсерін зерттеу.

**4.Ғылым мен тәжірибенің интеграциясының маңыздылығын дәлелдеу**

Агробілім мен өндірістік қызмет арасындағы байланысты нығайту арқылы агроөнеркәсіптік кешеннің дамуына ықпал ету.

**5.Көкөніс шаруашылығында цифрлық технологияларды қолданудың негізділігін көрсету**

Деректерге негізделген шешім қабылдау, автоматтандыру және дәл егіншілік элементтерінің фермерге беретін нақты пайдасын дәлелдеу.

**МІНДЕТТЕРІ:"Дәлелдеу"****1.Заманауи көкөніс шаруашылығы технологияларының тиімділігін дәлелдеу**

Ашық және жабық топырақ жағдайында қолданылатын инновациялық әдістердің өнімділікке, сапаға және ресурстарды үнемдеуге әсерін нақты деректер арқылы негіздеу.

**2.Цифрлық және автоматтандырылған жүйелердің фермерлік шаруашылықтар үшін нәтижелілігін көрсету**

Дрон, датчик, онлайн-мониторинг сияқты құралдардың агрономиялық процестерді оңтайландырудағы маңызын дәлелдеу.

**3.Инновациялық тәсілдердің экономикалық тұрғыдан тиімділігін дәлелдеу**

Жаңа технологиялардың шығындарды азайтуға, табысты арттыруға және нарықтық бәсекеге қабілеттілікті күшейтуге ықпалын көрсету.

**4.Ғылыми-зерттеу мен практика арасындағы байланыстың қажеттілігін дәлелдеу**

Ауыл шаруашылығы саласындағы ғылыми жаңалықтардың тікелей өндірістік нәтижелерге әсер ететінін дәлелдеу арқылы ғылым мен фермерлік тәжірибе арасындағы байланысты нығайту.

«Фермер үшін практикалық маңызы» "фермер үйренеді..."

### **ФЕРМЕР ҮШІН ПРАКТИКАЛЫҚ МАҢЫЗЫ:**

#### **1. Фермер шығындар мен табысты есептеуді үйренеді**

Өнім өндірудің өзіндік құнын, суару мен тыңайтқышқа кететін шығындарды, еңбек ресурстарының тиімділігін есептеп, қаржылық жоспар құра алады.

#### **2. Өнім көлемін болжауды және жоспарлауды үйренеді**

Климаттық жағдайларды, тұқымның өнімділігін және агротехнологиялық тәсілдерді ескере отырып, күтілетін өнім көлемін алдын ала бағалай алады.

#### **3. Су ресурстарын тиімді пайдалануды үйренеді**

Тамшылатып суару, топырақ ылғалдылығын бақылау құралдарын қолдана отырып, суды үнемдеуді және оны дұрыс бөлуді меңгереді.

#### **4. Өсімдіктердің жай-күйін бақылауды үйренеді**

Аурулар мен зиянкестердің алғашқы белгілерін тануды, профилактикалық шараларды қолдануды үйренеді.

#### **5. Нарықты талдауды және сату стратегиясын жасауды үйренеді**

Сұраныс пен баға деңгейіне қарай өнімді сату мерзімін, көлемін және бағыттарын дұрыс жоспарлай алады.

#### **6. Цифрлық құралдарды қолдану дағдыларын дамытады**

Агрономиялық қосымшалар, GPS-карталар, онлайн бақылау жүйелері арқылы шаруашылықты басқару мәдениеті қалыптасады.

## АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙ

## ТЕЗИС

## Нақтылау / Түсініктеме

1. Көкөніс шаруашылығы – облыстың басым бағыты

Жамбыл облысы климаттық және агротехникалық жағынан көкөніс өсіруге қолайлы өңірлердің бірі болып табылады

2. Ашық топырақтағы дәстүрлі егіншілік басым

Көптеген шаруашылықтарда әлі күнге дейін дәстүрлі әдістер: беткі суару, қол еңбегі, ескі техникалар қолданылады

3. Су тапшылығы – өзекті мәселе

Ауыл шаруашылығына қажетті су көлемі жеткіліксіз; егін шығымына кері әсер етеді

4. Жабық топырақтағы (жылыжай) технологиялар жеткіліксіз дамыған

Қазіргі таңда жылыжай алаңдары аз, автоматтандыру мен климат бақылауы толық енгізілмеген

5. Инновацияға қолжетімділік төмен

Фермерлердің көпшілігі заманауи технологиялар мен жаңа агротехникалық шешімдер туралы ақпараттан жеткіліксіз

6. Кадр тапшылығы байқалады

Жас мамандар аз, аграрлық салада білікті агрономдар мен технология мамандары жетіспейді

7. Мемлекеттік қолдау тетіктері жеткілікті қолданылмайды

Субсидиялар мен жеңілдетілген бағдарламалар туралы хабардарлық төмен, құжаттандыру қиындықтары бар

КЕЙС

«Нұр-Ай» фермерлік шаруашылығы (Жамбыл облысы, Т.Рысқұлов ауданы)

Иллюстрация .....

Көрсеткіш	Мәлімет
Шаруашылық бағыты	Ашық топырақта көкөніс өсіру: пияз, сәбіз, қызанақ
Жер көлемі	28 гектар
Бастапқы жағдайы (2021 ж.)	Дәстүрлі әдіс: жерүсті суару, тұқымды қолмен егу, трактор техникасы ескі, өнімділік төмен (25 т/га)
Қиындықтар	Су тапшылығы, жұмыс күшінің жетіспеуі, зиянкестердің жиі көрініс беруі, нарыққа шығуда кедергілер

КЕЙС:

«Нұр-Ай» фермерлік шаруашылығы (Жамбыл облысы, Т.Рысқұлов ауданы)



Шаруашылық бағыты



Көкөнік уыш: сәбіз, қызатақ

Жер көлемі



28 гектар

Бастапқы жағдайы (2021 ж.)

Дәстүрлі әдіс: жерүсті суару, тұқымды қолмен егу, трактор техникасы ескі, өнімділік төмен (25 т/га)

Қиындықтар



Су тапшылығы, болпесу



Неви биригеті түкеме (ере пісетін сорттар)



Ялып атоматтыг жұлыша

Қиындықтар

- ✓ Енгізілген инновациялар (2022–2023 жж.)
- ✓ Дрип иризация сияем
- ✓ Нужи гибриді тұқтак Алматы мен Тараз нарығына тікелей жеткізу жолға қойылды

Түйін

- ✓ Өнімділік 40–40% (35 т/га)
- ✓ Усбыны 45% азайды
- ✓ Пияз биреканы Алы тараз нарығына шығу десүліп көгту Канілі насығы ғұнағы үостоуі белес.

Түйін. Инновациялардың нәтижесінде өнімділікте айтарлықтай өсудің нәтижесі.

Енгізілген инновациялар (2022–2023 жж.)

- Тамшылатып суару жүйесі
- Топырақ ылғалын өлшейтін сенсорлар
- Жаңа гибриді тұқымдар (ерте пісетін сорттар)
- Биологиялық қорғау әдістері
- Жартылай автоматтандырылған жылыжай (0.3 га) |

| Нәтижелері |

- ✓ Өнімділік 40%-ға артты (35 т/га)
- ✓ Су шығыны 45%-ға азайды
- ✓ Еңбек шығындары төмендеді

✓ Пияз бен қызанақты Алматы мен Тараз нарығына тікелей жеткізу жолға қойылды

✓ Ауыл жастарын жұмысқа тарту есебінен кадр мәселесі ішінара шешілді |

| Түйін | Инновациялық тәсілдер мен мемлекеттік қолдауды тиімді қолдана білген жағдайда, шағын фермерлік шаруашылықтың да

• жоғары нәтижеге қол жеткізуі мүмкін. |

## «Фермерлерге арналған ұсынымдар» Өткізу...

### 1. Жүйелі агромониторинг жүргізу

Өсімдіктердің өсу жағдайын, топырақ ылғалдылығын, зиянкестер мен аурулардың пайда болуын тұрақты бақылау арқылы өнім сапасын арттыру.

### 2. Топыраққа агрохимиялық талдау жүргізу

Тыңайтқыштарды дәл әрі тиімді қолдану үшін топырақтың құрамын (рН, азот, фосфор, калий мөлшері) мерзімді түрде тексеру.

### 3. Өнім өндіру шығындарын есептеп отыру

Жанармай, еңбек, тұқым, су, тыңайтқыш және құрал-жабдық шығындарын нақты есептеп, табысты болжау.

### 4. Суару жүйелерін жоспарлы жүргізу

Капиллярлы немесе тамшылатып суару тәсілдерін қолдана отырып, суды үнемдеп әрі тиімді пайдалану.

### 5. Өсімдіктерді зиянкестер мен аурулардан қорғау шараларын жүргізу

Биологиялық және интеграцияланған күрес әдістерін қолдану арқылы химиялық тәуелділікті азайту.

### 6. Нарыққа шығу стратегиясын жүргізу

Өнімді өткізу арналары мен баға саясатын жоспарлау арқылы пайда деңгейін арттыру.

### 7. Кәсіби білімді үнемі жаңартып отыру

Вебинарларға, оқыту курстарына, ауыл шаруашылығы көрмелеріне қатысып, жаңа технологиялар мен тәжірибелермен танысу.

## **ФЕРМЕРЛЕРГЕ АРНАЛҒАН ҰСЫНЫМДАР: "Бекіту..."**

### **1.Өндірістік процестерді жүйелі түрде тіркеп отыру**

Себу мерзімі, тыңайтқыш енгізу, суару, өңдеу жұмыстары сияқты барлық агротехникалық іс-шараларды күнделікке немесе цифрлық жүйеге жазып отыру.

### **2.Ауа райы және климаттық жағдайларды тіркеу**

Температура, жауын-шашын, аяз, құрғақшылық сияқты факторларды есепке алу – өнімді жоспарлауға көмектеседі.

### **3.Топырақ пен өсімдіктің жағдайын тіркеу**

Топырақтың ылғалдылығы, құнарлығы, өсімдіктердің өсу қарқыны туралы мәліметтерді жинақтау арқылы агротехнологияларды реттеуге болады.

### **4.Зиянкестер мен ауру белгілерін тіркеу**

Зиянкестердің пайда болу мерзімі, таралу аймағы және қолданылған шаралар туралы мәліметтерді жүйелеп отыру – күрес тиімділігін арттырады.

### **5.Шығындар мен табыс көрсеткіштерін тіркеу**

Барлық кіріс пен шығыс деректерін нақты тіркеу арқылы экономикалық тиімділікті бағалауға болады.

### **6.Су және тыңайтқыш тұтынуын тіркеу**

Қанша көлемде су мен қоректік заттар қолданылғаны туралы ақпарат ресурсты басқаруға көмектеседі.

## **ФЕРМЕРЛЕРГЕ АРНАЛҒАН ҰСЫНЫМДАР: "Өңдеу...»**

### **1.Топырақты ғылыми негізде өңдеу**

Топырақ құрылымын сақтау үшін минималды немесе нөлдік жырту әдістерін қолдану, эрозияға қарсы шараларды ескеру.

### **2.Өсімдіктерді дер кезінде өңдеу**

Аурулар мен зиянкестердің алдын алу мақсатында жоспарлы түрде биологиялық немесе химиялық препараттармен өңдеу жүргізу.

### **3.Көшеттер мен тұқымдарды алдын ала өңдеу**

Өсімдіктердің иммунитетін арттыру және өсу қарқынын күшейту үшін стимуляторлармен, фунгицидтермен алдын ала өңдеу жүргізу.

### **4.Агрономиялық деректерді жүйелі өңдеу**

Жиналған ақпараттарды (температура, ылғалдылық, шығымдылық т.б.) талдау арқылы шешім қабылдау жүйесін жақсарту.

### **5.Суару жүйелерін уақытылы тазалау және өңдеу**

Тамшылатып суару құралдарын тұзданудан, лайдан тазарту – судың тиімді берілуін қамтамасыз етеді.

### **6.Жинақталған өнімді дұрыс өңдеу және сақтау**

Өнімді сұрыптап, тазалап, сақтау ережелерін сақтау арқылы сапасы мен жарамдылық мерзімі ұзарады.